

Виходить що тижня
в неділю.

Адреса редакції
і адміністрації:

„Свобода“, Львів,
Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

ПЕРЕДПЛАТА
вносить в краю: мі-
сячно 80 сот., чверть-
річно 2 зол. 20 сот.
В Америці 2 дол. річно.
Зміна адреси 50 сотиків.
Поодинокі числа коштують
20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Перед зміною уряду.

Коли це пишемо, то нового польського уряду (правительства) ще нема, але заки ця газета дійде до рук наших читачів, то може вже у Варшаві чиний уряд таки буде. Кажемо „може буде“, бо — може ще й не буде його. Так само ніхто ще не знає, який він буде та чим він буде ризикнутися від останнього уряду.

Урядово взагалі нічого про перемену кабінету (ради міністрів) не сказано. Лише тоді, коли ціла Варшава гуділа, що ось нинішній голова ради міністрів Бартель подався до димісії і йдуть „вторі“ різні розмови про склад нового кабінету, шойно тоді півурядово заявлено, що дійсно пан Бартель вже який місяць тому висловив бажання відійти і що перед самими польськими святами заявив це остаточно президентові республіки. Яка причина тої димісії, про це теж ні чирк. В отій „півофіційній“ заяві в минулому тижні сказано лише представникам преси у Варшаві, що розмови на тему нового правительства будуть довгі; вони, мовляв, будуть торкатися дальшого напрямку політики і шойно після того буде іменована нова рада міністрів.

Ось так, бачимо, ціла справа з переменою правительства є окутана великою таємничістю. Але з усіх польських газетах про ніщо інше й не пишеться, як про цю справу. А кожда польська газета пише про це інакше! В тім ще не була би велика дивниця, але дивне те, що самі „санацийні“ газети, себто преса одного і того самого політичного урядового табору випишують такі цілком різні речі про причини димісії п. Бартеля і про те, який „повинен бути“ новий уряд, що й наймудрішому чоловікові від прочитання усіх тих „віродостойних“ відомостей мусить замаякитися у голові!

Правдива причина уступлення уряду пана Бартеля є дуже трудне положення, в якому той уряд найшовся після останніх подій у соїмі. Маємо тут на увазі головну справу б. міністра фінансів Чеховича, якого соїм поставив перед суд Державного Трибуналу, не звертаючи уваги на оборону Чеховича самим головою ради міністрів, паном Бартелем. Соїм вправді не висловив недовіря непосередньо Бартеви, але посередньо, — через п. Чеховича, безумовно таки це недовіря заявив. Уряд міг би це сховати до кишені і дальше правити, коби не погане нинішнє господарське положення Польщі. Отож така справа, як суд над міністром фінансів за незаконне видання 560 мільонів золотих, мусіла відбитися дуже некорисно на широкому світі, головню в Америці, від якої Польща хоче дістати нову позичку. Курс старої позички (за яку Польща поставила на ноги свою валюту) сильно впав на біржі в Нью Йорку, а комунікат біржі сказав коротко, що причиною тої зняжки курсу є „внутрішні відносини в Польщі“. Отож і виринула справа перевірити ці відносини.

Очевидно, що діло йде тут про старий спір між урядом і соїмом, спір за владу, за спосіб правління. Перед урядом стало питання: чи дальше легковажити соїм, чи геть його розігнати й правити без нього, чи шукати якихось способів згоди і співпраці з соїмом? Лихо в тім, що кожна з тих доріг є дуже трудна: воювати з соїмом не можна з огляду на краєвих і заграничних банкірів, які жадної такої війни не люблять, а годитися з соїмом теж трудно, бо як можна погодитися з тим соїмом, який є взагалі противником „санациї“ і хоче санацию позбавити влади? Але є ще одне лихо, а ним є гострі суперечки серед самих політиків і достойників санацийного табору. Одні є за „сильною рукою“ відносно соїму, інші знову за „лагідним курсом“. Хто візьме верх — ось це саме невдовзі покажеться.

Для нас ці справи не є байдужі тому, бо наш нарід занадто збіднілий, занадто винищений, занадто поважний несе тягарі для держави, щоби міг бути байдужий, хто і як його потатками господарює та до чого ця господарка веде.

Сім мільонів Українців в Польщі мусить дати для „Просвіти“ в ювілейному її році сім мільонів членів. Бкладка лише два золоті.

Щораз гірше.

Перед кількома тижнями чули ми слова маршалка польського сенату Шиманського, що в Польщі панує загальна радість життя. Тої самої гадки є також голова польського уряду Бартель, який сказав недавно в соїмі, що в Польщі є добре і що йде до ліпшого... Можливе, що великим панам „радісно“ жити, але чи те саме можуть про себе сказати мільони трудових мас?

Та не треба питати про це аж найбільшійших. Послухаймо, як представляє теперішнє господарське положення звіт урядового Банку Краєвого Господарства. Ось що в ньому читаємо:

Небувалі сильні морози в лютім утруднили товарні обороти, а через те загострилася грошева скрута. Процентова стопа піднеслася, виплатність погіршилася, а біржові обороти зменшилися. Непогода і брак доріг утруднили доставу хліборобських товарів і грошеві клопоти селян побільшилися. Це поправило трохи ціни збіжжя, однак обороти в краю і за границею є невеликі. Зменшився вивіз безрог. Вивіз вугля також зменшився. В ткальнім промислі застій. Працюють тільки фабрики штучних навозів, щоб заспокоїти запотребовання рільників. Погіршилося торговельне положення у всіх ділянках. Брак готівки пізнали по великим зрості вексельних протестів. Безробіття замість на весну меншати — зростає.

До того звіту можна додати ще багато іншого. На всіх ділянках господарського життя щораз більша доріжня. Вугіль подорожів, почта подорожіла, а заноситься на підвишку залізничних тарифів! Річ певна, що підвишка вугля тягне за собою підвишку цін на промислові вироби, які вже й тепер у нас занадто дорогі. А звідки возьмуть люди гроші на підвишені ціни товарів? Буде так, що слабій покуп дальше зменшиться а це тільки побільшить застій в промислі і побільшить число безробітних. Зросте також число банкрутств по містах.

А що вже говорити про господарське злихоття по селах? Урядова статистика сюди не сягає; сільською нуждою міста не інтересуються, хоч від добробуту села залежить у значній мірі добробут міста.

Ось так виглядає „радість життя“ в Польщі, ось так воно „йде до ліпшого“. Справді, як кермучим людям не спаде полуда з очей, як вони не прозратять сумної дійсності і не налаштують кращих господарських відносин, корисних для всіх горожан, готово бути дуже сумно.

Гроза неврожая.

Тяжке хліборобське положення, що витворилося наслідком незвичайно гострої зими, погіршилося в остатнім часі від повороту зими. Після гарних теплих днів під кінець березня, коли з піль майже зовсім уступили сніги, потиснули знову морози і щодень маємо сніговицю. З цілої Європи доносять про поворот зими, яка не скоро скінчиться. В північних сторонах Польщі мороз доходив уже до 18 степенів!

Шкоди, які потерпіло від цього хліборобство дуже великі. В Познанщині, де морози були сильніші, а поля не були вкриті снігом, вимерзло три четвертини озимини. Трохи краще представляється справа в середніх і полудневих возвідствах, де приморозки показали менше шкідливі, бо земля найшласть знову під снігом.

Взагалі цей рік в порівнянню з роком минулим буде менше урожайним, навіть якби погода поправилася. До погіршення врожаю причиниться перемерзнення землі і нові сніги, через що весняні засіви не розпочнуться скорше як в другій половині квітня, або й пізніше, а це скоротить час росту й дозрівання землеплодів. Від спізнєння весни потерпить особливо управа бараболю, які готові вийти цього року найгірше. З бараболею взагалі тепер велика біда, бо багато її вимерзло в часі гострої зими і в декотрих сторонах селяни не мають навіть що садити. Мусять купувати бараболю на насіння а ціни вже тепер перевищують 20 зол.

Погано стоять справи зі сатовиною. Овочеві

дерева, що мають тонку кору, потріскали, особливо благородніші відміни груш, черешні, оріхи, сливки і морелі.

Все складається на те, що хліборобство і садівництво знайдуться цього року в дуже важкому положенню і треба бути приготованим на невротжай.

Прояснюється.

Неясна справа зміни польського уряду почала несподівано прояснюватись. Мраку, що її окутувала, розвіяв нагло марш Пилсудський, оголосивши в кількох польських газетах однозвучну статтю, в якій нечувано різким способом вияснив своє відношення до соїму та розкрив тайну щодо облича майбутнього уряду.

Марш Пилсудський вже торік дався пізнати як непримиримий ворог теперішнього соїму, який вилаяв непереставляючи, назвавши його збіговищем ледащиць і т. п. Менше згідно висловився про два попередні соїми. Памятні також його слова, виголошені недавно в сенатській бюджетовій комісії, коли він закинув попереднім міністрам військових справ крадіж і розпусні забави з послами, що були на їх утриманню. Але те, що сказав тепер марш Пилсудський на послів, не має нічого подібного в історії парламентаризму. Він закинув послам першого соїму, що вони управляли безкарно державну зраду і шпигунство супроти польської армії, а в другім соїмі виховувалися в продажности, яка доходила до того, що голос посла можна було купити за 50 зол. Зате теперішнім послам, з виїмком очевидно безбестів, дісталась ціла повіль закидів і різких лайок, між якими слово „файдан“ (заср-ць) повторяється найчастіше. Поза тим це дикі „малпи“, „людоїди“, люди „тяжкі на розум“, або „бандити“, яких пан маршалок „сікби немилосердно на подвірю“. Потягнення міністра скарбу Чеховича перед державний трибунал це „нікчемна справедливість“, диктована привичкою до „людожерства“. Марш Пилсудський заявив, що готов утворити новий польський уряд, але як він стане головою цього уряду, то не допустить до скликання державного трибуналу, а „файданів навчить стида і приличности“...

Стаття марш Пилсудського викликала величезне вражіння та всілякі толки. Стало певним, що новий польський уряд буде складатися з „людий сильної руки“, що до влади прийде так звана група полковників та що тепер не то про якусь співпрацю, але навіть про правильне співжиття між урядом і соїмом нема бесіди. Не виключене, що на чолі уряду стане сам Пилсудський, а як ні, то хтось з його найбільших довірених. В останній хвилі здогадуються, що завдання скласти новий кабінет міністрів одержить теперішній міністер освіти д-р К. Світацький.

Що зроблять тепер ображені послі? На основі соїмового регуляміну боронити поваги і чести соїму в часі його закриття обов'язаний соїмовий маршалок, який дальше урядує. Крім цього артикул 25 польської конституції каже, що на домагання третини послів президент річпосполитої обов'язаний скликати надзвичайну сесію соїму. Чи ображені послі покористуються тим правом, щоби порухуватись з урядом, побачимо в найблищому часі.

Як чи так, при таких урядових настроях і погрозах теперішньому соїмови не судилось довге існування. Уряд його розв'яже, щоби при нових виборах шукати для себе сильнішої опори. А покищо почалось ще більше ускладнення й загострення внутрішніх відносин.

Повінь у Східній Галичині.

Гадали, що повінь, яку з причини великих снігів заповідали спершу дуже грізною, вже минула, а тимчасом приходять звісти про великі шкоди від виліву Дністра і Висли з допливами. На заході ріки зрегульовані і там шкоди менші, але на сході положення представляється досить грізно. У львівським возвідстві води наслідком на-

копичення телив заляли кількадесять домів над горішнім Дністром і Стрв'яжем. В селі Бабинцях пов. Самбір знайшлося під водою 45 домів, причім мусіли виселити 210 осіб і живий інвентар. В Пнянах вода заляла 54 доми, наслідком чого виселено 190 осіб. Крім того виселено людиність громади Блозів над річкою Блозівкою і над Дністром громади Алашів, Монастир, Тершаків, Повергів і ін. Виселено також багато родин у бобрецькому повіті.

В станицівському воевідстві стоїть під водою кілька тисяч моргів лук і орного поля. Комунікація в кількох громадах відбувається при помочі човнів. Над Дністром стоїть кількесот домів у воді, а людин виселено.

В тернопільському воевідстві води Серету заляли Вигнанку долину і Капустинці в борщівському повіті. Тели ушкодили міст коло Більча золотого.

Страти від повенні значні, а будуть більші, бо до розтопів причидяться нові сніги.

3 політичної організацї.

Зїзд мужів довіря УНДО в Борині.

В дні 31. березня ц. р. відбувся в Борині партійний зїзд, при участі 144 делегатів боринського судового повіту. Політичний реферат вголосив посол Дмитро Великанович, причім д-р М. Кондрат, адвокат з Турки зreferував справу партійної організації. В дискусії над рефератами, які викликали велике заінтересування забрали голос о. Григорій Мороз з Борині, Теодор Марців зі Штуківця, Василь Шкрамко з Ботелки вижної, Оніфр Горбей з Яворова, Микола Середич з Турочок і інші.

Зібрані висказали однодушно повне довіря Українській Парламентарній Репрезентації і були дуже вдоволені з партійної конференції.

Кривава подія на границі.

В пограничній місточку Барановичах сталася подія, що відбулася некорисно на польсько-радянських взаєминах. Дня 2. квітня затримався там урядовець радянської торговельної місії в Берліні, Апанасевич, що вертав до Москви. Відвідав свого брата в недалекій селі і зажадав від польської влади охорони, впевнюючи, що його хотять убити. З огляду на те його уміщено на поліційнім постерунку, де він переночував, а крім того приїхав на залізничну станцію референт безпеченства Кухарковський. Він рішив дати Апанасевичеві поліційну сторожу аж до самої границі і в тій цілі хотів поговорити телефонічно зі старостом. У хвили, коли Кухарковський підійшов до телефону, Апанасевич стрілив до нього з револьвера, ранивши його ззаду в голову, другим ранив тяжко поліційнта Желязковського, а третім ранив себе легко. Ранений поліційнт умер незабаром у шпиталю. Стан Кухарковського дуже грізний, бо куля злинула в голову.

Апанасевича арештовано і відставлено також до шпиталя, де затримали його під сторожею. Він відгрозювався на всі беки і жадував, що не вбив більше „буржуїв“. Тут хотів відвідати його радянський консуль Шахов, але його не допустили до Апанасевича, доки слідство не скінчиться. Тимчасом сталось інакше. За два дні Апанасевич умер нагло в шпиталю. Кажуть, що від удару серця наслідком великого зворушення.

Лишилась тільки його жінка, котру також арештовано за агітацію проти Польщі. Показалось, що Апанасевича звільнено з якихсь причин з посади в Берліні. Вертаючи до Москви, він хотів при подобатись своїй владі незвичайним ділом і постріляв поляків у Барановичах. Давніше служив при чрезвычайній.

Новий закон про воєнні чинитьби.

В найблизшому часі має бути оголошений новий закон про обовязок воєнних чинитьб для цивільних осіб в Польщі. На підставі цього закола держава має право в хвили вибуху війни, оголошення мобілізації або коли цього вимагає оборона держави, потягнути цивільну людиність до рїзних чинитьб, робіт і особистих послуг. Цей обовязок торкається не тільки праці фізичної, але й умовою, а розтягається на всіх горожан, мужчин і жінок, що скінчили 17 літ а не переступили 50 року життя.

Від цих робіт звільнені є тільки хорі і каліки, вагітні і кормлячі жінки, духовні всіх віроісповідань, ученики, посли і сенатори, державні і самоврядні урядники, службовці безпеченства та чужинці.

Покликані до роботи мусять ставитися з власними зярядами праці і підлягають військовій дисципліні, однак можуть бути ужиті тільки до робіт, що відновлюють їх звичайному заняттю та умовою і фізичному напруженню. Всі чинитьби будуть оплачані по цивільному встановленим для кожного роду праці.

Куди йдуть податкові гроші?

Соймова бюджетова комісія ствердила, що державний бюджет переступлено в 1927-8 році на звиш пів мільярда золотих, а в тім диспозиційні суми ради міністрів з 200 тисяч на 8 мільонів зол. Далше довідемося, що на вибори урядових послів тільки в чотирох виборчих округах видано 247 тисяч, отже чверть мільона. Вибір одного посла Полякевича, що є одним з верховодів клубу ББ (одинки), коштував 67 тисяч зол. З того видано на уряджування віч 35,348 зол., на газетну агітацію 18,800 зол. і т. п.

Поволи, а довідемося всеї правди: куди пішли гроші з диспозиційного фонду і як переведжено вибори всіх урядових послів.

250 мільонів нових гереступлень.

Научка, яку дістав бувший міністер скарбу Чехович і цілий уряд за бюджетове переступлення в році 1927-28, не лишилась без наслідків. Міністерство скарбу переслало державній контрольній палаті виказ переступлених бюджетових сум за рік 1928-29. Вони виносять 250 мільонів зол. Цим разом міністерство скарбу рішило виступити в соїмі з окремим законом про затвердження видатків, які зроблено понад бюджет, ухвалений парламентарною дорогою. Побачимо, що скаже на те соїм.

Не вільно конфіскувати.

В Катовицях сконфісковано газету „Польонію“ за звіт із шлеського соїму. Окружний суд, як звичайно, конфіскату затвердив, однак найвищий суд у Варшаві зніс це рішення, зазначаючи, що парламентарного звіту в газеті, оскільки є правдивий, не можна конфіскувати. Найвищий суд каже виразно: „Соймовий звіт, оголошений в газеті, це найкращий спосіб контролі праці послів виборцями“. А далше: „Пресовий звіт з парламенту це найкращий спосіб обслування громадянства з представниками народу і тому є оправданим, щоби вірний соїмовий звіт був поза відповідальністю“.

Рішення найвишого суду має силу обовязуючого закона. А кілька разів за вірний соїмовий звіт була сконфіскована „Свобода“!

Нові обовязки для громад.

Рада міністрів оголосила розпорядок, що звільняє державну поліцію від адміністраційно-судових і екекуційних ділань, як відставлювання арештантів, доручування судових зазивів, стягання судових і адміністраційних кар, сторожа при ліцитаціях, припильнування санітарних, адміністраційних і торговельних приписів і т. п. Все те передано по містах магістратам а по селах громадським урядам. Тому маїстрати і громадські уряди мусять тепер побільшити свою службу, а навіть утворити окрему міську сторожу, що буде помагати державній поліції.

Розуміється, що всі ті зміни потягнуть за собою нові видатки з громадських кас і побільшать і так великі самоврядні податки.

Державний трибунал при роботі.

Дня 5. ц. м. відбулося перше засідання державного трибуналу, що має судити бувшого міністра скарбу Чеховича за нарушення державного бюджету. Явне засідання трвало всего п'ят ьмінут, бо обмежилось тільки до записання членів трибуналу. Опісля було тайне т. зв. господарське засідання. Вибрано на нім суддів, що будуть постійно урядувати під проводом предсідника трибуналу. Вони мають перевести слідство в справі Чеховича і виготовити акт обвинувачення. Коли відбудеться розправа, не знати. Кажуть, що з кінцем квітня, але можливе, що аж в червні. На 12 членів трибуналу тільки 5 є в опозиції до теперішнього уряду (між ними й українець д-р Яр. Олесницький), так що Чехович не потрібне дуже боїтися.

Домова війна в Китаю.

У війні зі збунтованими генералами показується перемога марш. Чанкайшека. Націоналістичні війська виграли ряд боїв над рікою Янцекіан і здобули місто Ганкав, так що нанкінський уряд став паном положення в Китаю. Повстанці опорожили провінцію Кантону, які заняли державні війська. Війська провінції Квансі, що займали досі Ганков, не є цілком розбиті і тому можна сподіватись дальших боїв. Тепер марш. Чанкайшек перекидає часть своїх військ до провінції Тіенсіні, що також відмовляє йому послуху. Англійські газети пишуть, що військовим дорадником Чанкайшека є німецький полковник Бавер.

Польща задовжується.

Представники польського уряду переговорюють в Парижі в справі затиження більшої позички. Зачувати, що позичка має виносити 4—5 мільонів фунтів штерлінгів і буде фінансовою підставою для нового банку гіпотечного, який постане у Варшаві. Заставні листи цього банку будуть продані тільки на французьким грошевім ринку, тому що в Англії та Америці не хотять уже давати грошей для Польщі.

Знову підвишка почтових оплат.

Міністер почт і телеграфів побільшує дуже ревно державні доходи при помочи щораз то нових підвишок. Від 1. квітня ц. р. обовязує нова тарифа почтових, телеграфічних і телефонічних оплат. Оплати від звичайних листів остались ті самі, зате підвишено оплати додаткові: за поручення листів у внутрішнім обороті із 40 на 50 сотників, а в заграничнім обороті з 50 на 60 сот. Найбільше підвишено оплати за посылку пачок. Досе найвища оплата виносила 6 зол., тепер 10 зол. Оплата за доручення телеграми почтою як порученого листу побільшена із 40 на 50 сот. Значно підвишено також оплати за межимістові телефонічні розмови.

Змарнували 700 тисяч.

На Шлеску встановлено нове римо-католицьке єпископство і зачали будувати для нього в Катовицях костел. Будівельний комітет поручив доставу каміння і цегли одній спілці, що має камінеломи і виплати їй на рахунок 700 тисяч зол. Досе спілка не доставила ані одного каменя. Контроля викрила, що нема ані каменя ані грошей. Крім того спілка, що мала доставити будівельний матеріал, наробила на мільон 250 тисяч зол. довгу. В справу вмішалася прокуратурія і зарядила арештування двох власників спілки. 700 тисяч зол., що походять із складок і державних грошей, пропало. В найкращім разі управа будови костела дістане камінеломи з довгами.

Між двома союзниками.

Між польським і французьким урядом розпочалась переговори в справі сконвертування (зединення) довгів, які Польща винна Франції. Ці довги усталено провізорично на звиш 858 мільонів франків. Повстали вони ще в роках 1918—1921 з приводу організації армії Гелера, ужитої проти українців, та у звязку з воєнними закупками для польської армії.

600 тисяч безрог для Відня.

Вивіз безрог з Польщі опинився, як відомо, в руках окремого синдикату, що диктує ціни годівельникам. В лютім і березні ц. р. цей синдикат вивіз до Відня таку масу безрог, що тамошні безрози сильно потаніли й австрійські господарські організації натиснули на свій уряд, щоби запер границу для польського довозу. Уряд зарядив справді значні обмеження, а це знов не подобалось Польщі, що й вислала своїх делегатів до Відня в тій справі. В останнім часі між представниками заітересованих австрійських і польських організації прийшло до умови, на основі якої Польща може вислати до Відня 600 тисяч безрог річно. Минулого року вивезено туди поверх 800 тисяч штук. Цю умову мають затвердити уряди обох держав.

Комуністичні заворушення в Румунії.

В Темешварі відбувся комуністичний зїзд, що скінчився криваво. Влада не хотіла дозволити на маніфестаційний похорон одного комуніста, що вмер перед зїздом, і зажадала видачі трупа, щоби зарядити тихий похорон. Однак зібрані забарикадувалися і почали стріляти до поліції. У відповідь на це поліція дала до них сальву й арештувала 250 осіб, а небіщика відставила до трупарні.

Англійсько-радянські залицяння.

Англійський уряд, затривожений зближенням американського капіталу до Радянського Союзу, постановив його випередити і вислав до Москви 150 делегатів найбільших промислових фірм, щоби запізналися зі станом радянської господарки та пробували навязати торговельні зносини з Радянщиною. Зачувати, що як англійські промисловці так і радянська влада не вдоволені вислідом цих відвіднн. Англійці, оглянувши радянську роботу, зміркували, що з більшовиками не зроблять покищо ніякого інтересу, а знову більшовики нераді, що англійці не вступили відразу з ніякими пропозиціями. Вони гадали, що за промисловцями прийдуть англійські політики, тощо. В додатку поведення чинників радянської влади з англійськими гостями сильно їх зразило. Зрештою справа ще не скінчилась.

власиво в бочках, а бараболу, буряки й зелену пашу з ямах. Найкращі є ями бетонові, але як господар не має грошей на такий видаток, тоді мусить обійтися ямою звичайною, викопаною в землі на такому місці, де не доходить вода. Змералу бараболу треба занести в тепле місце (напр. в стайню, або вложити до води), щоб розм'якла. Потім дуже старанно перебрати в всю гниву, або таку, що вже зачала псуватися треба відкинути. Якщо до ями прийшла і бараболя зіпсута, тоді від неї загине вся наложена бараболя і робота пішла б на марно.

З квашенням бараболі треба дуже спішитися. Тому найшкороше треба розм'якшити бараболі дрібно посікти (навіть звичайним сікачем) і накладати верстами до ями. На спід даємо верству вісяної половини, потім верству посіченої бараболі, а зверху притрясаємо знов половиною. Опісля добре втоптуємо і даємо знов верству бараболі і верству половини та далі вбиваємо. Так поступимо далі, доки не наложимо всю бараболу. Вбивання є при цій роботі дуже важке і треба це перевести докладно не з поспіхом і недбалю. Рівнож половину треба розтрясати рівномірно. При кінці треба яму добре накрити верствою мокрої половини, а на верх дати ще землі на 40 см. глибини. Найліпша є липка глина, бо вона заткає всі щілини. В кого є змерзалих бараболів багато, той повинен квасити в кількох менших ямах, а не в одній великій.

За 3-4 тижні можна вже бараболою кормити.

Василь Созанський.

Користайте зі своїх прав!

Це в справі інвалідських рент

Майже кожний закон вказує в практиці щоденного життя різні недосконалості та хиби і тому буває так часто невиконаний або цілковито змінований. Бувають закони в деяких місцях неясні і полишають широке толкування урядом, що виконують його часто зі шкодою для справи, оскільки не пояснюють даної справи найвищої правничі установи як адміністративний трибунал, найвищий суд і т. п.

Я не компетентний критикувати інвалідський закон, всежтаки бачу із щоденного життя, що мусить він бути не дуже то досконалим, коли від часу його істнування минає вісім літ, а ренти інвалідської, особливо ренти вдовчої та сиротської не побірають найбільшій, для котрих та дрібна підмога є питанням життя або смерті.

Не винен тут навіть сам закон. Владі стоїть на перешкоді виконавчий розпорядок міністра з дня 10. січня 1923 ч. 132 та скарбові палати, що полагоджують справу інвалідських рент.

Для характеристики наведу кілька випадків, задля яких не признано ренти. Дуже бідна вдова зі сиротами не може дістати ренти, бо не має 20 зол., щоб заплатити за оголошення в часописах та щоб відтак могла дістати посвідку про смерть чоловіка. Або: Дуже бідна вдова зі сиротами не може дістати ренти, бо стверджено, що її чоловік як жовнір в часі війни помер від захворювання губами. Або: Дуже бідна вдова зі сиротами не може отримати ренти, бо її чоловік, переїжджаючи як жовнір з одного місця на друге, впав з поїзду і загинув, а жінка не є в силі доказати, чи він впав нехотючи чи навмисне.

Можна навести безліч інших, вже ті три приклади вистарчать, щоб перекозатися, з якими труднощами зв'язані старання о признання ренти.

Як вже було згадано, оставші вдови, сироти та родичі можуть вносити подання безперервно і задля цього нема означеного речення. Найкраще вносити безпосередно до Скарбової Палати для галичан в Кракові, а для північних земель до Варшави (Ізба Скарбова, Краків, Ізба Скарбова, Варшава).

Право до заосмотрення зі сторони держави мають: а) Позістали по інвалідах воєнних. б) Позістали по погибших на війні. в) Позістали по умерших, котрих смерть стоїть в причиновій зв'язі з військовою службою, коли та наступила: 1) у випадку воєнних подій, в котрих померший брав безпосередню особисту участь; 2) внаслідок хороб епідемічних, мануячих при війську, або в місяці службового побуту; 3) внаслідок випадку чи каліцтва в зв'язі і з причини сповнювання військової чинностей при війську, внаслідок каліцтва, яке спричинило смерть. Право до заосмотрення прислугує також умершим в неволі, коли дістався там не з власної вини і смерть наступила не з власної причини. На випадок самовбивства позісталим прислугує заосмотрення тільки тоді, коли самовбивство наступило внаслідок умовної недуги, що була спричинена військовою службою.

Стараючися о ренту мають предложити метрику смерті помершого. Смерть погибшого має бути стверджена свідцтвами команданта дотичного відділу, в котрім служив погибший, або бодай доказана двома свідками, котрі знають щось про смерть дотичної особи.

Яких доказів вимагає закон, що смерть тої особи, за яку ми хочемо побирати ренту, стоїть в причиновій зв'язі з військовою службою?

1) Коли хтось загинув як воював, посвідка команди даного відділу, а також посвідка військового або повітового лікаря 2) Коли хтось служив при війську і помер з причини заразливої хороби, посвідка шпитальна

або повітового лікаря (того повіту, де смерть наступила). 3) Коли хтось служив при війську і помер внаслідок випадку, каліцтва і т. п., свідцтва команди даного відділу, стверджене військовою або повітвим лікарем. 4) Коли хтось помер в неволі, має бути предложена метрика смерті або судове оречення, признаюче смерть дотичної особи (у нас загально практиковане), але крім цього посвідка дотичного відділу, в котрім служив померший в неволі, що дістався до неволі без власної вини.

Крім того стараючися о ренту мають предложити: **Вдова:** 1) метрику виччання; 2) посвідку громадського уряду, стверджену староством, що померший разом з нею мешкав і давав їй удержання. **Діти шлюбні:** 1) метрику уродження; 2) посвідку громади, стверджену староством, що вони вільного стану і що самі не можуть запрацювати на своє удержання, а коли не жінка, метрику смерті матері. **Родичі:** 1) Посвідку громадського уряду потверджену староством, що поза помершим не мають більше дітей, котрі далиб їм удержання або що померший утримував їх за життя, тому, що інші діти не можуть дати їм удержання. 2) Посвідку громадського уряду, потверджену старостством, що не мають жадного маєтку і лікарське свідцтво, що не годні самі запрацювати на своє удержання.

Посвідки і докази повинні бути достарчені особою, що старається о ренту. Докази, котрі дотичать служби військової, а також докази, котрі для сторони є неприступні, збирає сама признаюча влада, з тим випадку Скарбова Палата.

Як бачимо, то дуже багато труду і клопоту треба вложити, заки узискається ренту а в багатьох випадках і клопіт не поможе. Всеж таки наші люди, котрі по війні так збідніли, не повинні нічим зражуватися і добиватися того, що їм належить. Інтелігентні люди, котрі обзнакомлені з цією справою, не відкажуть помочи своему меншому братови. Одночасно Українська Парламентарна Репрезентація покладає всяких зусиль, щоб змінити бодай вчасті закони, некорисні для нашого народу.

Сен. Микола Кузьмін.

ДОПИСИ.

СТРИГАНКА ПОВ. КАМІНКА СТРУМ. Більше єдності і самоповаги! Три роки тому заснували у нас читальню „Просвіти“, що розвивалась з початку досить добре. Аматорський гурток дав кілька вистав і гуртував довкола себе кращу молодь. Заснували також кооперативу, а щоби для обох товариств мати вигідне поміщення, члени почали ставити читальняний дім, який на жаль ще досі недокінчений. На перешкоді стоїть брак єдності між молодими і старшими громадянами. Старі темняки перецять нашим просвітянам і заміць кооперативи побирають жида, що веде свій склеп і шкодить кооперативі. В нього вони сходяться що зчєра, виговорюють на читальняків і бавлять Мошкові діти. Пора всім опам'ятатися, стати членами читальні і кооперативи та спільними силами докінчити читальняний дім! Чи наше село має бути гірше від інших, де люди організуються та йдуть з поступом і мулягурою? Член.

ГУТА СТАРА, ПОВ. ЛЮБАЧІВ. (Занедбане село). Сум збирає від того, що виробляє в нашій селі молодіж. Парубки і дівчата запиваються в коршмі і виробляють на улиці різні бешкети, так що часами перейти не можна. Крики лунають до пізної ночі і нема кому тих молодих людей опам'ятати, повести на добру дорогу. Вину поносять старші господарі, що дивляться на все те крізь пальці. Була в нас читальня „Просвіти“, а в ній аматорський гурток, що дав кілька вистав. Від вибору нової громадської управи все заснілось. Домівку, де містилась читальня, дали на приватний склеп, а щоби заснувати кооперативу ніхто навіть не гадає. Стид і ганьба таким людям, що запропастили культурно-освітнє діло і пропадають в темряві. Пора обновити негайно читальню, зорганізувати культурне життя, заложити кооперативу і прогнати зі села ті дикі звичаї, які приносять тільки ганьбу і сором громаді! Свідомий.

Нові книжки і видання.

Д-р Т. Масарик: ПРО ЕТИКУ Й АЛЬКОГОЛІЗМ. Рогатин 1929. Сторін 33. Ціна 80 сот. Бібліотека „Ми Молоді“ ч. 6.

Д-р Роман Гоцький: ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНИЙ ПЛЕБІСЦИТ. Львів, 1929. Сторін 15. Бібліотека „Ми Молоді“ ч. 5.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР, орган краєвого тов-а „Сільський Господар“, ч. 7. Львів, ул. Зиморовича ч. 20. **КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА**, економічно-суспільний місячник, ч. 4. Львів, ул. Словацького ч. 14. **СВІТ ДИТИНИ** ч. 4. Львів, ул. Зиморовича ч. 3.

Курс шовківництва.

Філія Красового Тов-а Господарського „Сільський Господар“ в Самборі уладжує в с. Бережниця коло Самбора курс практичного шовківництва, получений з навчанням садівництва та пасічництва. Навчання потребує біля трьох тижнів і зачєтється під кінець травня. Точний речинєць подається курсантам письменно. На курс будуть прийяті в першу чергу ті громадяни, що мають дерева шовківничі і що вже могли би зайнятися годівлею шовкопрядки. На покриття коштів уладження цього курсу мають прийяті курсанти зложити одноразово 10

зол. в канцелярії Філії „Сільський Господар“ в Самборі. Незможних та охочих кандидатів повинні вислати на свій кошт кооперативи або інші громадянські установи. Мешкання і харч дістануть курсанти у місцевих селян за ціну біля 40 зол. Навчання відбуватиметься в місцевій читальні „Просвіти“ під проводом проф. І. Филипчака (Самбір).

Зголошення приймає канцелярія Філії „Сільський Господар“ в Самборі, вул. Шопена 6 до 30. квітня ц. р.

Ціни у Львові.

Збіжє. Пшениця 54, жито 37, ячмінь на мливо 34, овес 35, гречка 45, кукуруза 37, сіно 20-24, соломка 10-12.

Гроші. Долар амер. 8.98, канад. 8.92, чеська корона 0.27, австр шілінг 126, лей 0.05, франц. франк 0.34, швайц. франк 172, фунт штерл. 43.80, червонець 18.

Оголошення.

НЕРВОЛЬ

Хеміка Д-ра ФРАНЦОЗА, одинокий радикальний і випробований середник (натирання) проти

РЕВМАТИЗМУ

колення з причини перестуди, проти пострілу, ісхяс і т. п.

Жадати в аптиках. 21-22

Вирібна і головна продаж:

Аптика МІКОЛЯША Львів, Коперника

НОВИЙ ВІНАХІД XX. ВІКУ. ПЛОСКИИ ГОДИННИК

Тільки 5-97 золотих заміць 25.

Висилаємо поштою за післяплатою елегантний ніклевий годинник. Звучний хід на камінях. Вирегульований до хвилини з гарантією за добрий хід до 8 літ. 2 шт. 11.60 зол., 4 шт. 22.68 зол. 6 шт. 33.60 зол. Ліпша якість 7.75 зол., 9.60 зол., 11.50 зол., 15, 18, 21, 25 і 30 зол. На руку з паском 10.50 зол., 14, 17, 20, 23, 25, 30 і 35 зол. З французького нового золота 15.50 зол., 2 шт. 30 зол., 3 шт. 44 зол. З ліпшим механізмом, на руку, з паском 21, 27, 35, 42, 50 і 58 зол. Столові будильники 11, 15, 17 і 20 зол. Ланцущки з нового золота по 1.85, 2.50, 3.50, 4.75 і 5.50 зол. Належитість за пересилку платити купуючий.

Адреса: D/Н „ЯК“ — Warszawa skrzynka pocztowa 554. Oddział 142i

Фірма існує 30 літ. Нагороджена золотими медалями і хрестами. Багато листів з подяками. З браку місяця тільки деякі подаємо: (3556) Тов. „Як“. За надіслані 3 годинники широкую дякую. Я є дуже вдоволенний, прошу о надіслання одного годинника за 11.50 зол. З поважаням В. Гайчук, уряд громадський. Свірже. (3557). Поважаний Пане! Отсим дякую за 5 надісланих годинників, з яких я дуже вдоволенний. В будуччяні замовлю більшу скількість годинників. З поважаням Алекс. Білий, Тчев. 2-3

ТОМАСИНА

під

марки звізда **ВЕСНЯНІ ЗАСІВИ** марки звізда

ТОМАСИНА є довго тревалим, найуспішніше ділаючи, тому і найдешевшим, фосфоровим навозом містить у собі фосфоровий квас в розпущеним виді і негайно успішно ділає. **ТОМАСИНА** містить в собі крім фосфорового квасу також 40-50% успішного майна - безплатно. **ТОМАСИНА** силється перед сійбою або при сіяння зерна, а також поголовно. **ТОМАСИНА** є незрівняною на весну і одинокою на луки, пасовська і пастівні рослини.

ИОСИФ КАРРАХ Львів, вул. КОСЦЮШКА ч. 18.

Цінники і повчаючі проспекти даром і оплачено.

КОЛІНСЬКА ЦИКОРІЯ

і мішанка

„КОЛІНКА“

Знак товарний

„СТАР“

ФАБРИКА ДОМШОК ДО КАВИ СУДОВА ВИШНЯ СП. АКЦ.

Жадайте всюди!